

TREMOLO NA WERBLU

– trudność czy

cierpliwość w grze?

JAKI INSTRUMENT KUPIĆ?

Ważnym elementem gry na werblu, a także na innych instrumentach perkusyjnych jest opanowanie umiejętności gry tremola.

Tremolo werblowe to charakterystyczny efekt brzmieniowy werbla. Wielu uczniów klas perkusji często napotyka na problemy w ćwiczeniach w zdobywaniu tej umiejętności, a jego opanowania wymaga podstawa programowa.¹

Pisząc to opracowanie, chcę przybliżyć zagadnienie młodym adeptom sztuki perkusyjnej, które często jest błędnie przedstawiane przez pedagogów jako coś bardzo trudnego. Podstawowy problem tkwi w stałym uświadamianiu sobie, że umiejętności tej nie nauczymy się szybko (np. w czasie jednego miesiąca), lecz musimy ją traktować jako dłuższy proces edukacyjny. Tremola uczymy się, rozkładając pracę w dłuższym czasie, przez dochodzenie do tej umiejętności. Wykładowcy II Seminarium Perkusyjnego² sygnalizowali problem, postulując do pedagogów, aby poświęcać więcej czasu i uwagi na nabywanie tej umiejętności gry przez młodych perkusistów.

„Rolle” nie są właściwym tremolem

W literaturze tematyka ta jest różnie przedstawiana, i co ważniejsze, nie określono momentu, w którym powinniśmy rozpocząć naukę tremola. Sprawna gra tremola na werblu z uwzględnieniem dynamiki oraz odpowiedniego zagęszczenia uderzeń wymaga wcześniejszego osiągnięcia pewnego poziomu zaawansowania w technice gry. Na pewno nie można uprościć tej tematyki do nauki gry dwójek (PP – LL³ – z ang. rolle), a następnie przez pracę nad tempem dochodzić do tremola właściwego (z ang. buzz roll, press roll). Umiejętność gry rolli – dwójek odbijanych nie jest właściwym tremolem. Tremolo właściwe uzyskujemy przez łączny efekt większego zagęszczenia uderzeń i urytmizowania pracy rąk. Same rolle (dwójki) uzyskujemy przez swobodne odbicie pałeczki od membrany, bez efektu dociskania. Tremolo natomiast uzyskujemy z dociskania pałeczki do membrany, uzyskując efekt większej ilości odbić (od 3 w zwyż).

Kiedy rozpocząć naukę gry tremola?

Aby móc przystąpić do ćwiczeń z tremolem, należy wcześniej opanować podstawowe i fundamentalne czynności i umiejętności gry, bez których z pewnością nie będziemy w stanie ćwiczyć tremola. Praktyka szkolna wskazuje, że pierwsze dwie klasy szkoły muzycznej powinny być przeznaczone na naukę podstaw gry na werblu. Nie zapominajmy,

że nie wszyscy uczniowie osiągną podobną sprawność w jednakowym czasie, dlatego podstawowym sygnałem do rozpoczęcia nauki tremola musi być sprawność i swoboda wykonawcza, a nie wiek, klasa czy chęci ucznia.

Do podstaw gry na werblu należy zaliczyć:

1. Prawidłowo ustawiony aparat gry, czyli postawa całego ciała, rąk, trzymanie pałeczek i umiejętność wydobywania dźwięku z uwzględnieniem pracy nadgarstka, całej ręki od barku, przez staw łokciowy, oraz pracy palców.

2. Nabycie umiejętności gry luźnymi rękoma – uderzeń naprzemiennych „jedynek” w zróżnicowanych układach, ćwiczeń dwójkowych, trójkowych – wybijanych i odbijanych, paradiddle, akcentów z uwzględnieniem dynamiki i przednutek.

3. Opanowanie i umiejętne przechodzenie w uderzeniach naprzemiennych (począwszy od wolnego tempa, przez umiarkowane, do szybkiego) od ćwierćnut przez ósemki, triole ósemkowe, szesnastki, kwintole, sekstole itd. (co będzie potrzebne do odpowiedniego zagęszczania tremola).

Ćwiczenia przed tremolem właściwym

W celu ułatwienia i wskazania jednej z możliwych dróg, prowadzących do gry tremola, podam kilka zagadnień techniczno-wykonawczych, dzieląc je na grupy wprawek, gdzie pierwsze trzy grupy to wprawki pomocnicze:

GRUPA I

Ćwiczenia prowadzące do uświadomienia sobie i wykorzystania w grze siły odbicia pałki od membrany – gra z „impulsu”. Rozpocznijmy od gry dwójek z jednego impulsu ręki (bez tremolowania), czyli pierwsze uderzenie z pracy nadgarstka, drugie odbite, i dążmy, aby grać to w różnych tempach i zmiennej dynamice, pilnując rozluźnienia rąk i swobody wykonawczej, pomagajmy wzmacniać impuls akcentem na każdą pierwszą z dwóch nut lub drugą, np.

- PP – LL,
- PP – LL – LL,
- PP – LL – LL – LL itd.,
- PP – PP – PP – PP,
- LL – LL – LL – LL.

Podobnie przy trzech uderzeniach z ręki akcentujemy pierwszą z trzech bądź następną:

¹ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19.08.2002, w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, podstawa programowa kształcenia w zawodzie muzyk. Dziennik Ustaw Nr 138.

² Akademia Muzyczna w Bydgoszczy, 7-8 listopada 2005 r., „Edukacja perkusyjna w polskim szkolnictwie artystycznym na tle światowych standardów nauczania”.

³ P – oznaczenie prawej ręki, L – oznaczenie lewej ręki

- a) PPP – LLL,
- b) PPP – LLL – LLL,
- c) PPP – LLL – LLL – LLL itd.

Przy czterech uderzeniach oraz w różnych kombinacjach dwóch, trzech i więcej uderzeń z jedynekami, rozkładając akcent na pierwszą z dwóch lub czterech (w ćw. a, b, c) oraz trzech nut (w ćw. d – i):

- a) PLPL – PPPP – LPLP – LLLL,
- b) PLLP – LPPP – LPPL – PLLL,
- c) PLPP – PPPP – LPLL – LLLL,
- d) PLP – PPP – PPP – LPL – LLL – LLL,
- e) PLP – LLL – PLP – LLL,
- f) PPP – LPL – PPP – LPL,
- g) PLP – LPL – PPP – LPL,
- h) PLP – LPL – PPP – PPP,
- i) LPL – PLP – LLL – LLL itd.

GRUPA II

Umieszczę tu wszelkie ćwiczenia, zawierające różne połączenia i podziały rytmiczne. Dobrze, jeśli opanujemy przechodzenie w grze z długich nut do coraz drobniejszych. Rozpoczynając od ćwierćnuty, przez ósemki, triole ósemkowe, szesnastki, kwintole szesnastkowe itd., uzyskamy efekt zagęszczania. Ćwiczmy również wybrane kombinacje tych podziałów:

- a) 2 – 3 (dwie ósemki, triola ósemkowa), 2 – 4 (ósemki i szesnastki), 2 – 5 (ósemki i kwintale), 2 – 6, 2 – 7, 2 – 8, 2 – 9;
- b) 3 – 2, 3 – 4, 3 – 5, 3 – 6, 3 – 7, 3 – 8, 3 – 9;
- c) 4 – 2, 4 – 3, 4 – 5, 4 – 6, 4 – 7, 4 – 8, 4 – 9;
- d) 5 – 2, 5 – 3, 5 – 4, 5 – 6, 5 – 7, 5 – 8, 5 – 9 itd.

Do tej grupy ćwiczeń pomocny będzie metronom – nie zapomnijmy o grze w zróżnicowanej dynamice i zmiennym tempie (wolnym, średnim i szybkim).

GRUPA III

Kolejna grupa to ćwiczenia rozwijające umiejętność gry sekwencyjnych powtórek (ostinato) w różnorodnych wprawkach. Tę umiejętność możemy ćwiczyć również na ksylofonie w gamach, we wprawkach na kotłach czy zestawie. Zachęcam do własnej aktywności i rozpisywania samemu takich ćwiczeń bądź korzystania z podręczników, np. Stic Controll⁴, gdzie autor zaleca grać każde ćwiczenie 20 razy bez przerwy.

Ćwiczmy tremolo

GRUPA IV

Rozpocznijmy od gry równych uderzeń każdą ręką osobno (np. ćwierćnuty) z tremolem uzyskanym przez dociśnięcie pałeczki do membrany. Efekt ten uzyskujemy, wykorzystując siłę pracy nadgarstka i pełnej kontroli palców (3 palec delikatnie pomaga w dociśnięciu pałeczki). Na wstępie mniej ważna jest ilość uzyskiwanych odbić, ale bezwzględnie należy pil-

nować rozluźnienia całej ręki i pewnego, lecz swobodnego uchwytu pałek w dwóch palcach (fot. 1) oraz swobodnego domknięcia pałeczki przez pozostałe palce (fot. 2).

Jeśli mamy w tym momencie nauki problem z aparatem gry to jest to sygnał, że należy się cofnąć do poprzednich etapów nauki i solidnie opanować podstawy gry werblowej bądź dokonać korekty ustawienia aparatu gry. Cały ten segment ćwiczeń musi być na wstępie grany w wolnym, relaksującym tempie.

Odbicie pałeczki, uzyskane przez jej docisk do membrany ćwiczymy:

- każdą ręką osobno,
- naprzemiennie,
- dwie ręce razem:
- a) P – P – P – P – P itd.,
- b) L – L – L – L – L itd.,
- c) PP – LL,
- f) PPP – LLL,
- g) PP – PP,
- h) LL – LL,
- i) PP – LL – LL,
- j) PP – LLL,
- k) LL – PPP,
- l) PLPP – LPLL itd.

Następnym elementem gry będzie dodanie do tych ćwiczeń artykulacji (legato i staccato) oraz dynamiki. Grajmy w zmiennym tempie, dodając urytmizowane ćwiczenia: ćwierćnuty – ósemki, ćwierćnuty – triole ósemkowe, ćwierćnuty – szesnastki. Jeśli uzyskamy już swobodę w grze każdą ręką osobno, przejdźmy do połączenia pracy obu rąk, grając tremolo dociskowe w układzie P – L:

- a) 4 ćwierćnuty grane P L P L;
  - b) 8 ósemek P L P L – P L P L, 4 grupy trioli ósemkowych, szesnastki itd.;
  - c) podziały rytmiczne tak jak w grupie II w połączeniu z dynamiką i artykulacją w zmiennym tempie.
- Dążąc do perfekcji w grze, ćwiczymy również sekwencje rolli w połączeniu z tremolem dociskowym:
- a) 16 szesnastek granych z roli + 16 szesnastek granych tremolem;
  - b) 8 – 8, 4 – 4, 8 – 4, 12 – 4, 4 – 8, 4 – 12 itd.

Kilka wskazówek dla grających tremolo

Ćwiczmy tremolo w zmiennym tempie, z uwzględnieniem całej skali dynamicznej, zwracając baczną uwagę na jakość dźwięku i rozluźnienie rąk. W celu uzyskania efektów dynamicznych i brzmieniowych, perkusiści grając tremolo, stosu-

⁴ G. L. Stone Stic Control for the Snare Drum, 1985, USA

⁵ Emil Sholle The Roll for Snare Drum, 83 Exercises for Developing the Snare Drum Roll, Brook Publishing CO, Ohio.

ją zasadę zmiany miejsca gry na membranie. Chcąc uzyskać bardzo ciche tremolo, gramy przy samym brzegu werbla, zmieniamy miejsce gry do środka membrany w trakcie crescendo, lecz nie gramy w sam środek membrany (chyba, że taki efekt brzmieniowy jest zapisany przez kompozytora).

Godnym polecenia jest podręcznik E. Sholla⁵, w którym znajdziemy liczne wprowadki dotyczące pracy nad tremolem. Nie zapomnijmy również, że umiejętne rozluźnienie rąk i swoboda całego aparatu gry, (co jest podstawą nabywania sprawności techniki werblowej) to również sprawa psychiki i ukierunkowania myślenia na grę. Umiejętność koncentracji na problemie

wykonawczym warunkuje uzyskanie sukcesu. Bez wykształcenia umiejętności koncentracji będzie nam trudno panować nad aparatem gry, aby stał się skutecznym narzędziem w wykonywaniu muzyki. Sama umiejętność gry ładnego i gęstego tremola uzależniona jest od prawidłowo ustawionego aparatu gry, opanowania fundamentalnych wprowadek i, co najważniejsze, cierpliwości w ćwiczeniu samego tremola. ■

Maciej Marciniak

nauczyciel w ZSM w Toruniu,
muzyk w orkiestrze Opery Nova w Bydgoszczy